

DIMITRI VERHULST

DE LAATKOMER

Uitgeverij Atlas Contact
Amsterdam/Antwerpen

Ik steek de Styx over en ik neem mee: een tube tandpasta
(voor de zottigheid)...

Hoewel volkomen opzettelijk, is het zeer tegen mijn zin dat ik iedere nacht opnieuw in mijn bed schijt. Mij te verlagen tot deze zelfonterende daad is waarlijk de lastigste consequentie van de ietwat zotte levensweg die ik op mijn oude dag ben ingeslagen. Maar ik zou mijn verple-

gers en verpleegsters achterdochtig stemmen indien ik het in mijn slaap droog hield. Wens ik niet uit mijn rol van seniele grijsaard te vallen, dan heb ik geen andere keus dan op regelmatige basis mijn luiers te bevullen. Want dat is het inderdaad: een rol. Ik ben helemaal niet zo dement als ik mijn omgeving doe geloven!

Het zuur van mijn urine is ermee begonnen mijn billen aan te vreten en ik moet zeggen: mij zijn aangename sensaties bekend. De zalfjes die ronde Sonja en Aïscha dagelijks tussen mijn billen strijken terwijl ze kletsen over het appetijtelijke lijf van de vertegenwoordiger van Kukident kleefpasta die zijn producten aan dit tehuis hier slijt, verzachten geen knijt. Maar nogmaals, dat incontinente gedrag van me kan onder geen beding uit mijn script worden geschrapd. U moet het zich maar even proberen voor te stellen wat het zou geven wanneer plots werd ontdekt dat ik al een paar maanden met succes dementie veins! Dat ik al vele, vele weken onzin uitkraam of apathisch in mijn stoel zit te wiebelen terwijl ik, om zomaar iets te noemen, nog altijd hedendaagse politieke kwesties kan uitleggen. Het ziekenfonds zou zich bestolen voelen en mij voor de rechter slepen; het personeel, en al helemaal het vrouwelijk personeel van geriatrisch gesticht Winterlicht, zich misbruikt weten, aangetast in hun integriteit, en mij met genoeg de schedel inslaan. Het medelijden dat mijn kinderen nu nog net voor me weten op te brengen zou zich hertalen in een grenzeloze schaamte in hun vader. En mijn echtgenote, het kreng, zou, gesteld dat ze mij overleeft, en dat zal ze, mijn graf bedelven onder grote hoeveelheden

mezenvoeder, zodat mijn nagedachtenis gedurig door de vogels werd bescheten.

Dus neen, er is geen alternatief. Alle bruggen zijn verbrand, mij rest geen weg terug. Eenmaal in het oudpeetjeshuis, altijd in het oudpeetjeshuis. Ik wist waar ik aan begon. Doch dat neemt niet weg dat, van alle aspecten eigen aan het geloofwaardig neerzetten van een compleet seniele senior, de moedwillige terugkeer naar de onzindelijkheid mij het lastigst valt. Het is vaak met tranen in mijn ogen geweest dat ik hier 's nachts mijn darmen binnenstebuiten perste. Een gebrek aan wilskracht kan mij de laatste maanden niet worden verweten, maar liggend in mijn eigen kleverige drek ben ik toch een aantal maal aan mijn onderneming beginnen twifelen. Dat waren de zeldzame stonden waarin ik mij afvroeg: 'Is dit het allemaal wel waard? Ben ik toch niet een tikkeltje te ver gegaan?'

Ondertussen heb ik op die vragen mijn definitieve antwoord wel klaar. Gelukkig maar.

De pillen die de witte schorten ons hier rijkelijk te slikken geven zullen er deels mee te maken hebben, maar afgelopen nacht ben ik niet één keer wakker geworden. Gemakt gelijk een lijk. Met andere woorden: ik heb het mezelf niet kunnen opleggen de zorgsector te dienen met een klodder stront.

Maar.

Ronde Sonja stoof vanochtend mijn kamer binnen, gehaast als altijd (het is onwaarschijnlijk hoe mollig dat kind blijft als je ziet hoe nerveus ze in haar doening is), opende mijn gordijnen en riep:

‘Opstaan Désiré! Een nieuwe dag is aangebroken en hij is u goedgezind!’

Daar voelde ik het. Tot mijn verrassing. Ik had in mijn bed gekakt! Zo heel te gans spontaan! Halleluja. Mijn metabolisme had de taak overgenomen die voor mijn wil van tijd tot tijd te zwaar kon zijn.

‘Désiré, hoor je mij? Opstaan, jongen!’

Ik stiet uit: ‘Moeder, moeder, de koeien moeten kalveren!’ En ronde Sonja moest lachen. Ronde Sonja kan prachtig lachen. Veel dikkerds lachen prachtig. Ze zei: ‘De koeien hebben al gekalverd, Désiré. Zullen we straks gaan kijken in de stallen? Na het ontbijt? En daarna de vogels in de tuin kruimels geven, zij zitten al te kwinkelen om je komst! Maar eerst moet ik je verversen, opdat de vrouwen in de refter weer kunnen zeggen hoe knap jij na al die jaren bent weten te blijven.’ En ze gooide mijn benen in de lucht en doopte haar washand in een warme teil.

‘Impropria est ut salutaret aliquis qui est cacas’, kreette ik. Ongepast wellicht voor een dementerende. Maar ik joelde het niettemin, gelukkig als het kind waar ik elke dag steeds sterker op lijken moet.

Impropria est ut salutaret aliquis qui est cacas: het is onbetamelijk iemand te groeten die net aan ’t schijten is. Erasmus.

Waarop ronde Sonja: ‘Wel, Désiré, nu maakt u indruk op mij! De Bijbel?’

Een nieuwe dag was inderdaad aangebroken en hij was mij geen klein beetje goedgezind.

Bloot en proper en geurend naar ontsmettingszeep lag ik op bed, ronde Sonja stond gespeeld plechtig mijn kleerkast te keuren en ze riep. Ook dat is een lastig facet aan het vroegtijdig in een bejaardentehuis te zijn beland. Dat vreselijke geroep altijd. Het personeel, dat er voor het gemak van uitgaat dat elke oude knar potdoof is, heeft na een loopbaan van vijf jaar knobbels op de stembanden. Sommige bejaardenwerkers zijn het zodanig gewoon te loeien en te blèren dat ze geen gesprekken op een aanvaardbaar geluidsvolume meer aankunnen. Hun partner en hun kinderen worden constant afgeblaft. Meestentijds liefdevol, maar toch.

Ronde Sonja riep dus, een schadelijk aantal decibellen bij elkaar:

‘Vandaag gaan we ons schoonste pak aantrekken, Désiré! En weet je waarom?’

‘Wat dat?’

‘Dat we ons schoonste pak gaan aantrekken vandaag?’

‘Ha ja.’

‘En weet je waarom?’

‘Ja.’

‘Waarom, Désiré?’

‘Ja.’

‘Omdat we jarig zijn vandaag! En hoe oud worden wij? Weet je dat?’

Ik kon me ergeren aan die bizarre gewoonte van ’r om in de eerste persoon meervoud te spreken. Had zij dit soms meegekregen in haar opleiding, en zo ja dan was ik wel nieuwsgierig naar de hele filosofie achter die regel?

‘Vierenzeventig, Désiré! Als dat geen schone leeftijd is!’

Met mijn vierenzeventig hoor ik absoluut bij de jonkies in geriatrie Winterlicht. Iedereen jonger dan tachtig wordt min of meer bekeken als een pechvogel. Een mens die van Moeder Natuur misschien wel een kwak fatsoenlijke hersens mag hebben gekregen, bekwaam om er de ingewikkeldste dingen mee te ontrafelen of er allerhande wetenswaardigheden mee op te slaan, maar helaas met een teleurstellende houdbaarheid.

Neem nu Etienne Thijs uit kamer 18. Moet nog vijfenzeventig worden, ook. Heel zijn leven lang een grote kop geweest, professor in de biologie, baanbrekend in het onderzoek naar de resistentie van bepaalde antibiotica, en nu zo tureluur als het Spaanse middaguur. Hij trekt al z’n kleren achterstevoor aan en houdt een plakboek bij van prentjes die hij uit de *Miauw!*, het maandblad voor de poezenliefhebber, heeft geknipt. Treurig. En zijn vrouw die duizend keren stommer doch geestelijk in orde is (waar heb ik dat nog gehoord?) vrijt ondertussen met een andere man, een gewezen beenhouwer. Komt ze haar echtgenoot bezoeken, dan neemt ze haar minnaar gewoon mee naar het tehuis. Professor Thijs beseft het toch niet meer, en daar kunnen wij alleen maar blij om zijn.

Het krankzinnigste personage van geriatrie Winterlicht is professor Thijs hoegenaamd niet. Die eer komt toe aan Walter De Bodt, ouder dan een eeuw, knokig, kaal, één uitgestrekte leverschik en dikwijls in een rol-

stoel gezeten in een kakikleurige pyjama van het leger. (Ik zou 'm met de bijnaam Kampcommandant Alzheimer willen eren, maar behalve mezelf heb ik zo goed als niemand meer om tegen te spreken en dan ben je met zo'n bijnaam niet echt veel.) Respect heeft Walter De Bodt enkel voor de directeur van de geriatrie, een zorgmanager zoals dat tendentius heet, die hij steevast begroet met een gestrekte rechterarm en, als hij zijn kunstgebit correct in heeft, de uitroep 'Heil!'.

Het is zelden een cadeau om je jeugd een tweede keer te moeten beleven.

En word je als geesteszwevende zeventiger niet aanschouwd als een pechvogel, dan op z'n minst als iemand die kreeg wat hij verdient. Je wordt ervan verdacht bij leven en welzijn te weinig visolie te hebben gegeten, te weinig noten ook. Je gaf de voorkeur aan soapseries op boeken met ingewikkelde verhaalplots, je dronk meer alcohol dan lief was voor je hersencellen, je trok je neus op voor kruiswoordraadsels en las nooit een krant in een andere taal. Jij bent het die je brein liever lui dan moe hield, de inspanning om deftig met de nieuwste technologieën te leren werken bracht je niet meer op. Dat je dement werd heb je enkel en alleen maar aan jezelf te danken! Zo kijken sommigen je aan.

Zo kijkt mijn vrouw mij aan. Als ze mij bezoekt. Wat ze, gelukkig, steeds minder doet.

Het is mijn eerste verjaardag in het gesticht en ik heb er schik in. Hiep, hiep hoera voor mezelf. Goed, om kosten en drukte te sparen moet ik mijn feest weliswaar

delen met andere bewoners die de afgelopen twee weken jarig waren. Meestal zijn dat zo'n twee à drie feestzijnen die terzelfdertijd in de bloemetjes worden gezet en als er een honderdjarige bij is, en er daarbovenop ook de garantie is dat een streekkrant het heuglijke nieuws van de gefêteerde eeuwling komt verslaan en fotograferen, dan laat ook de schepen van Bevolking zich hier opmerken. In die gevallen houdt hij een korte speech (steeds dezelfde, maar dat kan hij zich ruimschoots permitteren voor een publiek van dementerenden), schenkt in naam van de voltallige gemeenteraad een pot bloemen aan de honderdjarige, wenst die nog vele, vele jaren in de gloria, eet gehaast een taartje, drukt alle stemgerechtigden de hand en verdwijnt. achtennegentigjarigen, bijvoorbeeld, kunnen deze schepen (een christendemocraat maar dat doet er geloof ik niet echt toe) minder boeien. En aan de viering van een vierenzeventigste verjaardag vindt hij uiteraard vast helemaal niks. Een betere gelegenheid voor de schepen om hier acte de présence te geven, is wanneer een kersvers viergeslacht de fotograaf van de regionale pers andermaal onze kant op jaagt. Het ontroerende beeld: een bevende zak knoken met een versgeperste achterkleinzoon op z'n schoot.

Vandaag zitten er, de Heer weze geprezen, geen eeuwlingen in het groepje te bejubelen jarigen. De schepen kan zich met andere woorden vermeien met nuttiger zaken. Mij hoor je niet treuren. Zoals hij mij soms durft aan te kijken, heb ik het gevoel dat hij de enige is die mijn spelletje doorheeft. De enige die weet dat ik ze alle vijf

nog op een rij heb, de boel belazer. Een gevoel, meer niet. Puur intuïtief.

Ronde Sonja: 'Zo zie, Désiré, u blinkt als nieuw. Op naar de refter!'

94 decibellen.

Onder begeleiding van het betuttelende 'En als we de feestvarkens van vandaag eens naast elkaar aan tafel zetten?' word ik voor het ontbijt met mijn karretje geparkeerd op de plaats waar tot voor kort Rosa Rozendaal zat. Het weinige haar dat ze nog had wees alle windstreken aan. Ze duwde een snee brood in haar mond gelijk een bokser zijn bit en praatte tegen zichzelf.

Op de oude plaats van Rosa Rozendaal dus, ik, en naast Kampcommandant Alzheimer. De Kampcommandant, die de aanval op zijn smaakloze, witte boterhammetjes alreeds heeft ingezet, niet zonder deze eerst in zijn bekertje flauwe koffie te hebben gesopt.

Ik kijk zijn glazige ogen in en zeg: 'Hoe vind je de boter? Goed hè? Gemaakt van 't lichaamsvet van joden! Werkelijk een delicatessen!'

Daar flikkert de oude glorie van Kampcommandant Alzheimer altijd weer van op. Z'n lege kop lijkt zich van zulke praatjes opeens weer te herinneren dat er ooit nog gedachten hebben in gezeten. Hij papegaait: 'Er zullen arbeidsplaatsen gecreëerd worden, de autosnelwegen zullen breder zijn, de treinverbindingen beter!', en steekt vervolgens zijn mes diep in de boter om er demonstratief een nieuwe snee brood met een vadsig dikke laag

van te besmeren. Alleen bibbert die man zodanig dat de boter spoedig zowat overal hangt, behalve op z'n mes.

Ik fluister: 'Je herkent me niet meer hè?'

Nu kijkt hij ongemakkelijk. Het is de ongemakkelijke blik van dementerenden die woest hun hele geheugen omwoelen, om er iets te zoeken dat er wellicht niet meer zit. De blik waarop ik uren heb gestudeerd en die ik zelf inmiddels als de beste beheers.

'Je herkent me niet meer? Kijk eens goed! Je hebt mij in die laatste en vreselijk koude oorlogswinter doodgeschoten en op een hoop gesmeten! Neen? Mijn gezicht zegt jou niets? Nu ja, ik kan dat verstaan, je hebt er ook zovéél neergelegd. Een mens kan moeilijk alle gezichten onthouden. In alle geval, ik was één van hen. En ik ben weergekeerd. Opgestaan uit de oven en de doden. Om jouw ouwe dag te vergallen. Om een tuinslang in je overjarige reet te steken en de waterkraan open te draaien tot je neusharen gewassen zijn.'

De welzijnssector is niet alleen onderbetaald, hij is ook onderbemand. En dus duurt het even voor er iemand het varkensgegil van de kampcommandant komt smoren in een troostend gebaar en een kalmeringspil.

'Maar Waltertje toch, er is toch geen enkele reden om de voegen uit de muren te kelen omdat je de boter op de grond hebt gesmeten. Helemaal niet erg, beste vriend. Maar vraag het ons gewoon als je nog wat boter op je boterham wil. Daarom zijn we hier tenslotte, nietwaar. Is dat afgesproken?'

Van al mijn verjaardagen is er geen één zo veelbelovend
begonnen als de allerlaatste.

